

1st

scientific conference of applied research in science and technology of Iran

اولین کنفرانس علمی پژوهشی

تحقیقات کاربردی در علوم و تکنولوژی ایران

تصحیح متن و دقت های بایسته، بویژه در پیوند با قرآن (بررسی صحاح جوهری)

محمدحسین حیدریان *

چکیده:

تصحیح متون کهن ادب و فرهنگ در هر زبان یکی از استوانه‌های استوار پایداری و توانمندی آن زبان به شمار می‌رود. در این راه، دقت و جستجو و سخت‌کوشی پژوهشگر موجب افزایش اصالت کار او در زدودن گرد فراموشی از چهره گنجینه‌های کهن فرهنگ و ادب و روشنایی بخشیدن هرچه بیشتر به بخشی از تاریخ و تمدن آدمیان خواهد بود. در این میان، فرهنگ‌های لغت که هم واژگان زبان را در بر دارند و هم گاه آداب و آیین‌های کهن را در دل خود پاس داشته‌اند، از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند. بی‌گمان، تصحیح فرهنگ لغت صحاح، اثر جوهری، توسط استاد احمد عبدالغفور عطار، همراه با دیباچه درازدامن و ارزشمندش بر این کتاب، کوششی سترگ در این زمینه بوده است. با این حال، خطاهای چاپی و غیرچاپی فراوانی که حتی در چاپ چهارم تصحیح صحاح نیز به چشم می‌خورد، بویژه در پیوند با قرآن، این کار را نیازمند تصحیح و بررسی دقیق‌تر و ویرایشی تازه‌تر می‌نماید تا سردرگمی خوانندگان کمتر و بهره‌جویی آنان از این اثر ارزشمند افزون‌تر گردد.

کلیدواژه: تصحیح، فرهنگ لغت، واژگان، عطار، خطا، داوری.

مقدمه

تاریخ فرهنگ‌نویسی در زبان تازی تا پیش از اواخر سده سوم هجری نشانی از فرهنگی فراگیر که در برگرفته بیشترین واژگان باشد، نمی‌دهد. پس از آن، فرهنگ تهذیب اللغة ازهری هروی (وفات ۳۷۰) جمهره اللغة ابن درید (وفات ۳۲۱)، البارغ فی اللغة ابوعلی قالی (وفات ۳۵۶)، دیوان الأدب ابوابراهیم اسحاق فارابی (وفات حدود ۳۵۰)، المحيط صاحب اسماعیل بن عباد طالقانی (وفات ۳۸۵)، تاج اللغة و صحاح العربیه ابونصر جوهری (وفات ۳۹۳)، و المعجل و مقاییس اللغة ابن فارس (وفات ۳۹۵) را داریم. زمانی که فیروزآبادی (۸۱۶-۷۲۹) قاموس المحيط را می‌نویسد، بیشتر کتاب‌های یاد شده در بالا را کنار زده و شاهکارش مرجع جویندگان می‌گردد.